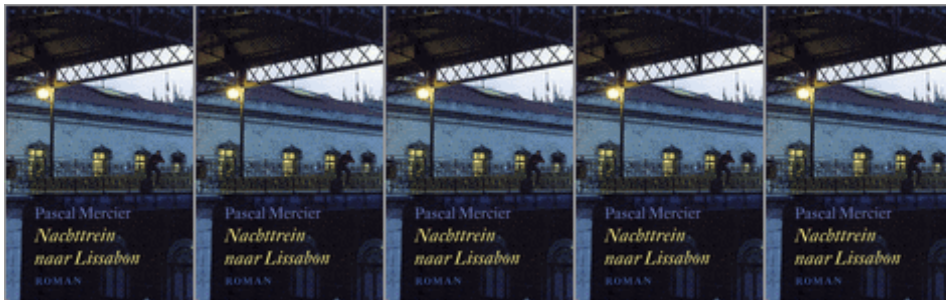

Uit: De nachttrein naar Lissabon van Pascal Mercier.

Ik woon nu in mezelf als in een rijdende trein.

Ik ben niet vrijwillig ingestapt, had geen keus en weet niet waar we heen gaan. Op een dag in het verre verleden werd ik wakker in mijn coupé en voelde de trein rijden. Het was opwindend, ik luisterde naar het ratelen van de wielen, stak mijn hoofd uit het raam en genoot van de snelheid waarmee de dingen langs me heen suisdan. Ik wou dat de trein zijn reis nooit zou onderbreken. In geen geval wild eik dat hij voor altijd ergens zou blijven stilstaan.

Het was in Coimbra, op een harde bank in de collegezaal, toen ik besepte: ik kan niet uitstappen. Ik kan de spoorbaan en de richting niet veranderen. Ik bepaal het tempo niet. Ik zie de locomotief niet en ik weet ook niet of de machinist te vertrouwen is. Ik weet niet of hij de seinen in de gaten houdt en merkt of een wissel verkeerd staat. Ik kan niet in een andere coupé gaan zitten. In het gangpad lopen mensen langs en ik denk: misschien ziet het er in hun coupés heel anders uit dan bij mij. Maar ik kan er geen kijkje gaan nemen, een conducteur die ik nooit heb gezien en nooit zal zien, heeft de deur van mijn coupé op slot gedaan en verzegeld. Ik doe het raam open, leun zo ver mogelijk naar buiten en zie dat alle anderen hetzelfde doen. De trein maakte een wijde bocht. De laatste wagons zijn nog in de tunnel en de eerste rijden al weer naar binnen. Misschien rijdt de trein in een cirkel, almaar, zonder dat iemand het merkt, ook de machinist niet? Ik heb geen idee hoe lang de trein is. Ik zie al die andere mensen die hun nekken rekken om iets te zien en te begrijpen. Ik roep een groet, maar de wind verwaait mijn woorden.

De verlichting van de coupé verandert telkens zonder dat ik er invloed op heb. Zon en wolken, schemering en opnieuw schemering. Regen, sneeuw, storm. Het lampje aan het plafond geeft een flauw schijnsel, wordt feller, een verblindend licht, begint te flakkeren, gaat uit, geeft weer licht, is een pitje, een kroonluchter, een felle neonbuis, alles tegelijk. De verwarming laat het vaak afweten. Het komt voor dat die heet is bij warm weer en bij kou geen warmte afgeeft. Als ik aan de verwarmingsknop draai, hoor ik iets klikken en kraken maar er verandert niets. Vreemd is het dat ook mijn jas me niet altijd meteen verwarmt. Buiten lijken de dingen hun gewone, redelijke gang te gaan. Misschien ook in de coupés van de andere passagiers? In die van mij gaat het er in ieder geval anders aan toe dan ik had verwacht, heel anders. Was de man die de trein heeft ontworpen dronken? Was hij gek? Was hij een duivelse charlatan?

In de coupés liggen papieren met het reisschema. Ik wil nalezen waar we zullen stoppen. Op de papieren staat niets. Op de stations waar we stoppen ontbreken borden met de naam van het station. De mensen buiten werpen nieuwsgierige blikken naar de trein. De ruiten zijn vuil door het frequente slechte weer. Ik denk: die ruiten geven een vertekend beeld van wat hier binnen is. Plotseling overvalt me de behoefte de dingen recht te zetten. Het raam klemt. Ik schreeuw me schor. De anderen kloppen verontwaardigd op de scheidingswand. Na elk station komt een tunnel Die beneemt me de adem. Bij het verlagen van de tunnel vraag ik me af of we werkelijk hebben stilgestaan.

Wat kan ik doen tijdens de reis? De coupé opruimen. De dingen vastzetten, zodat ze niet meer rammelen. Maar dan droom ik dat de wind die door de rijdende trein wordt veroorzaakt, aanzwelt en het raam indrukt. Alles vliegt weg wat ik met veel moeite op orde heb gebracht. Ik droom trouwens toch al veel op die eindeloze reis, het zijn dromen over gemiste treinen en dienstregelingen die niet kloppen, over stations die in het niets oplossen als je er binnenrijdt, over perronopzichters en over stationschefs die met rode petten plotseling in de leegte staan. Soms val ik van pure uitputting in slaap. In slaap vallen is gevaarlijk, heel zelden word ik verfrist wakker en verheug me op de veranderingen. In de regel stoort alles me wat ik bij het wakker worden aantref, zowel innerlijk als uiterlijk. Soms schrik ik op en denk: de trein kan elk moment ontsporen. Ja, meestal schrik ik van die gedachte. Toch, op zeldzame, zinderende momenten schiet die gedachte als een zalige flits door me heen.

Ik word wakker en het landschap van de anderen trekt voorbij. Razend snel soms, zodat ik hun nukken en grillen en hun eclatante onzin bijna niet kan bijhouden; dan weer tergend langzaam, als ze telkens hetzelfde zeggen en doen. Ik ben blij over de ruit tussen hen en mij. Zo kan ik hun wensen en voornemens leren kennen zonder dat ze mij ongehinderd onder vuur kunnen nemen. Ik ben blij als de trein weer op volle vaart komt en ze verdwijnen. De wensen van de anderen; wat doen we daarmee als we elkaar ontmoeten?

Ik duw mijn voorhoofd tegen de ruit en concentreer me uit alle macht. Ik wil een keer, een enkele keer, proberen te begrijpen wat er buiten gebeurt. Het werkelijk leren begrijpen. Op zo'n manier dat het me niet meteen weer ontglipt. Het lukt niet. Het gaat allemaal veel te snel, ook als de trein midden in het niets stopt. De volgende indruk wist de vorige uit. Mijn geheugen raakt oververhit, ik ben ademloos bezig de vluchtige beelden van de gebeurtenissen achteraf om te zetten in de illusie van iets begrijpelijks. Telkens kom ik te laat, hoe snel het licht van de oplettendheid ook achter de dingen aan snelt. Altijd is alles al voorbij. Altijd heb ik het nakijken. Nooit ben ik er bij. Ook niet als 's nachts het interieur van de coupé wordt weerspiegeld in de ruit.

Ik houd van tunnels. Ze zijn zinnebeeld van de hoop: op een bepaald moment wordt het weer licht. Als het niet toevallig donker is buiten.

Soms krijg ik bezoek in mijn coupé. Ik weet niet hoe het ondanks de gesloten en verzegelde deur mogelijk is, maar het gebeurt. Meestal komt het bezoek op een onmogelijk tijdstip. Het zijn mensen uit het heden, maar ook vaak uit het verleden. Ze komen en gaan naar het hun uitkomt, ze zijn grof en storen me. Ik moet met hen praten. Het is allemaal vluchtig, vrijblijvend, bestemd om vergeten te worden; heel gewone treingesprekken dus. Een paar bezoekers verdwijnen spoorloos. Anderen laten kleverige en stinkende sporen na, de coupe luchten helpt niet. In zo'n geval heb ik de neiging het hele interieur van de coupe te slopen en door een nieuw interieur te vervangen.

De reis duurt lang. Er zijn dagen waarop ik hoop dat de reis eindeloos is. Dat zijn zeldzame, kostbare dagen. Er zijn andere dagen waarop ik blij ben met de wetenschap dat er een laatste tunnel zal zijn waarin de trein voor altijd tot stilstand komt.